

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta (HE 134/2009 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— LA 68/2009 vp — (Tarja Tallqvist /kd ym.):
Laki tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta (läh. 7.10.2009)

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on antanut asiasta lausunnon

(StVL 15/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- finanssisihteeri Jenni Oksanen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Meri Paavola, sosiaali- ja terveysministeriö
- tullilylitarkastaja Elise Luovula, Tullihallitus
- johtaja Harri Välimaa, Imperial Tobacco Finland Oy edustaen Tupakkateollisuus ry:tä
- johtaja Lauri Mäkinen, British American Tobacco Nordic Oy edustaen Tupakkateollisuus ry:tä.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan tupakkaverosta annetun lain liitteenä olevaa verotaulukkoa muutettavaksi siten, että savukkeiden, sikarien sekä piippu- ja savuketupakan veroa korotettaisiin noin viisi prosenttia. Savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan veroa korotettaisiin noin 15 prosenttia. Korotuksen seurauksena savukkeiden

hintojen arvioidaan nousevan keskimäärin neljä prosenttia ja savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan keskimäärin noin 10 prosenttia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Lakialoite

LA 68/2009 vp. Lakiehdotuksessa ehdotetaan tupakkaverosta annetun lain liitteen ensimmäi-

sen kappaleen muuttamista siten, että savukkeiden yksikköhinta olisi 20 euroa tuhatta savuketta kohden. Muilta osin lakialoite vastaa hallituksen esitystä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallitus esittää tupakkaveroa korotettavaksi hallituksen ohjelman mukaisesti terveystieteiden perusteiden. Esitys perustuu sosiaali- ja terveysministeriön asettaman tupakkapoliittisia toimia valmistelleen työryhmän väliraporttiin, jossa ehdotettiin tupakkaveroa korotettavaksi hallituskautensa aikana kahteen kertaan siten, että ensimmäinen korotus toteutettaisiin vuoden 2009 alusta ja toinen vuoden 2010 alusta. Jälkimmäisen korotuksen mitoitus ja kohdennus riippuisi ensimmäisen korotuksen vaikutuksista tupakan matkustajatuontiin, harmaisiin markkinoihin ja salakuljetukseen.

Nyt ehdotettu korotus on mitoitettu maltilliseksi, koska vuoden 2009 alussa voimaan tulleen veronkorotuksen vaikutuksista ei vielä ole kertynyt riittävästi tietoja. Tavoitteena on, että hinnannousu ei merkittävästi johtaisi kotimaisen myynnin korvautumiseen matkustajatuonnilla, mikä voisi vaarantaa korotukselle asetettujen myönteisten vaikutusten toteutumista.

Tupakkavero muodostuu kaikista tupakkatuotteista kannettavasta arvoperusteisesta verosta, savukkeista, piippu- ja savuketupakasta sekä kääretupakasta kannettavasta perusverosta sekä vähimmäisverosta, jota sovelletaan savukkeisiin ja kääretupakkaan. Arvoon perustuva vero määräytyy prosentteina vähimmäismyyntihinnasta, yksikköperusteinen vero eurona määräyksikköä kohden ja vähimmäisvero määräprosenttina kysytyimmän hintaluokan tupakkaverosta.

Korotus on pyritty kohdentamaan siten, että hinnannousulla ehkäistäisiin erityisesti tupakoinnin aloittamista nuorten keskuudessa. Korotus kohdennettaisiin sen vuoksi halvimpiin tupakkatuotteisiin. Tavoitteena on erityisesti itse-

käärityn savukkeen ja tehdasvalmisteisen savukkeen huomattavan hintaeron kaventaminen.

Savukkeiden yksikköperusteinen vero ehdotetaan korotettavaksi 15,13 eurosta 17,50 euroon tuhatta kappaletta kohden. Halpojen savukkeiden hintojen arvioidaan nousevan korotuksen seurauksena 4,5 prosenttia ja kalliimpien savukkeiden hinnan noin 3,5 prosenttia.

Savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan, jonka osuus irtotupakan myynnistä on 99 prosenttia, veroa korotettaisiin 6,50 eurosta 10,00 euroon kilolta. Hintojen arvioidaan nousevan noin 10 prosentilla.

Tupakasta suoritettavan arvoperusteisen veron määrää ei muutettaisi.

Korotuksen jälkeen kysytyimmän hintaluokan tehdasvalmisteinen savuke maksaisi noin 23 senttiä, halpa savuke 20 senttiä ja kysytyimmän hintaluokan itse käärittä savuke 13—15 senttiä kappaleelta.

Tupakkatuotteiden tilastoidun kulutuksen arvioidaan vähenevän vajaa kaksi prosenttia veronkorotuksen seurauksena. Matkustajatuonnin ennakoitun lisääntymisen vuoksi kokonaiskulutuksen vähenemisen arvioidaan jäävän noin prosenttiin verrattuna tilanteeseen, jossa veromuutoksia ei tehtäisi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on lausunnossaan todennut, että tupakkatuotteiden hintojen nostaminen on keskeisin keino vähentää tupakan kulutusta ja tupakoinnista aiheutuvia mittavia yhteiskunnallisia haittoja ja kustannuksia. Tupakoinnin vähentymisen arvioidaan myös vähentävän sosiaaliryhmien välisiä terveyseroja. Valiokunta pitää terveyden edistämisen kannalta erittäin tärkeänä, että tupakkaveroa korotetaan hallitusohjelman mukaisesti, vaikka kuluvan vuo-

den alusta voimaan tulleen tupakkaveron korotuksen vaikutuksista tupakkatuotteiden hintoihin, kulutukseen ja matkustajatuontiin ei vielä ole kattavasti tietoa.

Valiokunta katsoo, että veronkorotusten vaikutuksia on huolellisesti seurattava ja arvioitava erityisesti korotusten riittävyttä tupakan kokonaiskulutuksen vähentämisen kannalta. Arvioinnin perusteella on tupakkaveron korottamis mahdollisuuksia edelleen harkittava.

Suurin merkitys tupakkatuotteiden hinnoilla on nuorten tupakointiin, koska hinta vaikuttaa ratkaisevasti nuorten tupakoinnin aloittamiseen ja tupakkariippuvuuden syntymiseen. Nuorten tupakoinnin vähentäminen vaikuttaa tehokkaasti myös tupakoinnin yleisyyteen väestötasolla. Valiokunta pitää myönteisenä, että irtotupakan ja teollisten savukkeiden hintaeroa edelleen kavennetaan, koska nuoret käyttävät irtotupakkaa suhteellisesti enemmän kuin aikuiset.

Valtiovarainvaliokunnan kanta

Valtiovarainvaliokunnan käsityksen mukaan tupakoinnin vähentämisen tärkeydestä ei juurikaan vallitse erimielisyyttä. Taustalla ovat painavat kansanterveydelliset näkökohdat.

Tupakoinnin vähentämistä voidaan myös tehokkaasti edistää vaikuttamalla tupakan hintaan verotuksen keinoin. Hinnannousun vaikutus kohdentuu tupakoinnin vähentämistavoitteen kannalta tarkoituksenmukaisesti: hinnannuutosten vaikutus kulutukseen on suurin alimmissa tuloryhmissä, missä myös tupakointi on yleisintä. Erityisen tärkeää on vaikuttaa nuorten tupakointiin.

Savukkeiden yksikköveron korottaminen, joka nostaisi halvempien savukemerkkien hintaa suhteellisesti kalliimpia merkkejä enemmän, kohdistuisi eniten halpoja savukkeita suosiviin nuoriin ja muihin alempiin tuloryhmiin kuuluiin. Savukkeiksi käärittävän tupakan hinnan

korotus savukkeita enemmän vaikuttaa samalla tavoin. Tupakkaveron korotus juuri yksikköveroa korottamalla on myös linjassa Euroopan yhteisöjen komission vuonna 2008 antaman direktiiviehdotuksen kanssa.

Ainoa mainittava ongelma tupakkaveron käyttämisessä tupakoinnin vähentämiseen on matkustajatuonin ja salakuljetuksen lisääntyminen hinnan nousun myötä. Näin maahan tuotujen tupakkatuotteiden on arvioitu päätyvän erityisesti niiden ryhmien kulutukseen, joiden tupakoinnin vähentämiseen veron korotuksella on ajateltu voitavan eniten vaikuttaa.

Tupakkaveron korotukset tulevat todennäköisesti lisäämään laittoman tuonin osuutta markkinoilla, mikä onkin tuotu esiin esityksen vaikutusarvioissa.

Valiokunta pitää veron korotukseen liittyvien riskien vuoksi perusteltuna, että esitetty korotus on maltillinen, varsinkin kun edellisen korotuksen vaikutuksista ei ole luotettavia tietoja. Asetelmaan vaikuttaa myös heinäkuun alusta voimaan tullut tupakkalain muutos, jonka seurauksena matkustaja saa tuoda mukanaan Suomeen ainoastaan laissa säädetyn määrän sellaisia tupakkatuotteita, joissa ei ole suomen- tai ruotsinkielisiä varoitusmerkintöjä. Myöskään tämän muutoksen vaikutuksista ei ole vielä riittävästi kokemusperäistä tietoa. Valiokunta yhtyy lopuksi sosiaali- ja tarvevaliokunnan näkemukseen siitä, että tupakkaveron tasoa olisi vastaisuudessakin pyrittävä korottamaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että lakialoite LA 68/2009 vp hylätään.

VaVM 31/2009 vp — HE 134/2009 vp

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Kari Rajamäki /sd	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Tarja Filatov /sd	Heikki A. Ollila /kok
	Christina Gestrin /r (osittain)	Markku Rossi /kesk
	Pertti Hemmilä /kok	Petri Salo /kok
	Bjarne Kallis /kd	Minna Sirnö /vas
	Kyösti Karjula /kesk	Pia Viitanen /sd (osittain)
	Esko Kiviranta /kesk	vjäs. Lauri Kähkönen /sd
	Mikko Kuoppa /vas	Heli Paasio /sd
	Reijo Laitinen /sd	Kimmo Sasi /kok
	Mika Lintilä /kesk	Ulla-Maj Wideroos /r (osittain)
	Olli Nepponen /kok	Tuula Väätäinen /sd (osittain).
	Tuija Nurmi /kok	

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Jukka Vanhanen.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esitys HE 134/2009 vp korottaisi savukkeiden, sikarien sekä piippu- ja savuketupakan veroa noin viisi prosenttia. Savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan veroa korotettaisiin noin 15 prosenttia. Esitys on oikean suuntainen, mutta varaa on myös suurempaan korotukseen.

Suomalaisista miehistä tupakoi päivittäin 24 % ja naisista 14 %. Vaikka suomalaiset tupakoivat eurooppalaisittain kohtuullisesti, tupakointi on edelleen suurin ehkäistävässä oleva terveysriski. Tupakoinnin terveysvaikutukset ovat tuhoisat, sillä se laskee keski-ikää lähes kymmenellä vuodella. Elinikäisistä tupakoitsijoista tupakka tappaa joka toisen. Joka kolmas syöpäsairaus aiheutuu tupakasta. Joka viidennessä sydänperäisessä kuolemassa tupakka on tärkein riskitekijä. Keuhkohtaumatauti sairastaa Suomessa noin 200 000 potilasta. Taudin ehkäisy olisi yksinkertaista — olla tupakoimatta.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tutkimusten perusteella on arvioitu, että tupakoinnista aiheutuvat sairaala- ja avohoidon sekä lääkkeiden kustannukset ovat vuositasolla noin 250 miljoonaa euroa. Lisäksi kustannuksia aiheuttavat tupakan aiheuttamat sairauspoissaolot, työkyvyttömyys ja ennenaikaiset kuolemat.

Vastalauseen muutosehdotus**Laki****tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tupakkaverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1470/1994) liite, sellaisena kuin se on laissa 748/2008, seuraavasti:

Tupakan hinnan on todettu vaikuttavan erittäin merkittävästi tupakkatuotteiden kulutukseen. Hinnalla on kolme kertaa suurempi vaikutus kulutuksen määrään nuorten kuin vanhempien tupakoitsijoiden kohdalla. Vaikka suomalaisten nuorten tupakointi on vähentynyt, edelleen lähes joka kolmas 18-vuotiaista käyttää päivittäin tupakkatuotteita. Suurin merkitys tupakkatuotteiden hinnoilla on nuorten tupakoinnin aloittamiseen ja tupakkariippuvuuden syntyymiseen. Nuorten tupakoinnin vähentäminen vaikuttaa tehokkaasti myös tupakoinnin yleisyyteen väestötasolla. Myönteisen kehityksen jatkamiseksi on savukkeiden verotusta perusteltua korottaa enemmän kuin hallitus esittää.

Mielestäni tupakkaveron korotus pitää tehdä niin, että savukkeiden vero tulee olemaan 20 euroa 1 000:ta kappaletta kohti hallituksen esittämän 17,50 euron 1 000:ta kappaletta kohti sijaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintö hyväksytään muutoin sellaisenaan paitsi lain liitteenä oleva verotaulukko muutettuna (Vastalauseen muutosehdotus).

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuote-ryhmä	Euro/yksikkö	Prosenttia vähittäismyyntihin-nasta
Savukkeet	1.	20,00/1000 kpl	52,0
Sikarit ja pikkusikarit	2.	—	25,0
Piippu- ja savuketupakka	3.	8,50/kg	48,0
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	4.	10,00/kg	52,0
Savukepaperi	5.	—	60,0
Muu tupakkaa sisältävä tuote	6.	—	60,0

(1—3 kappale kuten VaVM)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2009

Bjarne Kallis /kd